

FRĂMÎNTĂRI SOCIALE ÎN JUDEȚUL ARGEȘ ÎN ANII CRIZEI ECONOMICE (1929—1933)

C. DUMITRESCU și F. DUMITRESCU

În anii 1929—1933, România, ca întreaga lume capitalistă, a fost puternic zguduită de criza economică de supraproducție. Primele simptome ale crizei s-au manifestat încă din a doua jumătate a anului 1928, ajungând la maxim în 1932. În țara noastră, criza economică de supraproducție a fost agravată de o serie de factori : caracterul agrar al economiei naționale cu un nivel tehnic scăzut ; persistența rămășițelor feudale care constituiau o frână în dezvoltarea producției, a pieții interne ; dependența economică de capitalul străin, adâncită în acești ani de politica „porților deschise“ promovată de guvernele național-țărăniste ; existența unei mari datorii externe care sporește în această perioadă ; împletirea crizei bancare cu cea industrială și agrară ; criza agrară manifestându-se din anul 1926 prin scăderea prețurilor agricole pe piața externă ducând la scăderea rentabilității agriculturii etc.

Criza a provocat daune tuturor claselor și păturilor sociale, însă cei care au suferit greul au fost oamenii muncii : muncitori, țărani muncitori, funcționari, mici meseriași și negustori etc. Capitaliștii români și străini — care aveau puternice poziții economice în economia țării noastre¹ au căutat să iasă din criză prin intensificarea exploatării celor ce muncesc, reducerea salariilor, aplicând așa-zisele curbe de sacrificii etc. Acestea au constituit baza obiectivă a puternicelor acțiuni revoluționare din anii 1929—1933 care au cuprins întreaga Românie, toate clasele, păturile și categoriile sociale exploatate.

Din punct de vedere economic, în județul Argeș predomina agricultura și micile ateliere meșteșugărești și comerciale. Industria argeșeană era formată din : două fabrici de țesătorie, una de teracotă, două de tăbăcărie, o „fabrică“ de tuburi, patru „fabrici“ în industria alimentară, una de cherestea² și numeroase ateliere meșteșugărești. Numai în Pitești

¹ Capitalul străin avea poziții puternice și în Pitești, în special la cele două fabrici de țesătorie : Țesătoria română — capital belgian, „Textila Găvana“ — polonez.

² Vezi „Anuarul orașului Pitești și județul Argeș“, Pitești 1936 și Enciclopedia română, vol. III, București 1939, pag. 988.

existau peste 300 ateliere meșteșugărești sub 5 c.p. și sub 20 lucrători³. Repartiția populației ocupate pe ramuri economice, în 1930, era conform tabelului de mai jos :

**Populația totală pe clase de profesii din județul Argeș⁴
la 29 decembrie 1930**

Mediul rural și urban	Exploatarea solului		Industria		Credit comerț transp.		Inst. publice		Diverse		Nedeclarați	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%
Rural și urban	209 497	81,4	13 129	5,1	13 774	5,4	11 103	4,3	9 024	3,5	851	0,3
Rural	206 192	89,8	7 305	2,9	7 618	3,1	6 387	2,8	3 004	1,3	533	0,2
Urban	3 305		5 814		6 156		4 816		6 020		318	
Pitești	532		4 813		5 418		3 954		4 932		283	
Curtea-Argeș	2 773		1 001		738		762		1 088		35	

Datele din tabelul de mai sus trebuiesc luate în considerație cu multă prudență deoarece cei care au înfăptuit recensământul din anul 1930 nu au avut ca ghid de conducere cele mai științifice criterii. Astfel, în categoria exploatarea solului au inclus atît pe moșieri cît și pe țărani săraci, la fel la industrie — patronii împreună cu muncitorii.

În județul Argeș, simptome ale crizei s-au ivit încă din anul 1927. „Criza care se accentuează pe zi ce trece — se arăta într-un ziar local — pe de o parte din cauza secetei din vară și mai ales toamna anului acesta, și a lipsei totale de afaceri, pe de altă parte, din cauza acalmiei generale așa de mult simțită”⁵. Spre sfîrșitul anului 1928, criza se accentuează, „Criza persistentă și adîncită din zi în zi — se arăta în același ziar — face ca firme cu pretenție de serioase să capituleze, încercînd salvarea prin moratoriu...”⁶. Cauza manifestării crizei mai de timpuriu în județul Argeș a fost situația precară a agriculturii care constituia, după cum am văzut, peste 80% din economia județului. În anii următori, criza se va accentua. Numeroase întreprinderi comerciale, bancare și industriale își încetează activitatea⁷. Șirul falimentelor este deschis de „Banca țăranilor argeșeni” la sfîrșitul anului 1927.

Consecința imediată a închiderii unor întreprinderi sau a reducerii capacității de producție a fost creșterea numărului șomerilor, care a cuprins toate categoriile oamenilor muncii, în special muncitorii, funcționarii, micii meseriași etc. La 29 martie 1929, numai la trei săptămîni de la primirea adresei Ministerului Muncii, Oficiul de plasare din Pitești anunța că „s-au prezentat muncitori agricoli și meseriași din toate ca-

³ Arh. statului Pitești, fond. Prefect. jud. Argeș, dos. nr. 30/1931 ; 56/1931.

⁴ Tabelul este alcătuit după datele luate din „Recensământul general”, vol. IX. București 1940.

⁵ Tribuna comercială, Pitești, an. II, nr. 18/10, XI, 1927, pag. 1.

⁶ Ibidem, nr. 37/10, XII, 1928, pag. 4.

⁷ Ibidem ; vezi și Presa, Pitești, an. IV, nr. 80/30, VI, 1932 ; Arh. stat. Pitești, fond. Prefect. jud. Argeș, dos. nr. 30/1934.

tegoriile“ în număr de peste 500 cerînd să plece la lucru în Franța și „zilnic sîntem asaltați de asemenea cereri pentru înscriere“⁸. Numai în plasa Teleorman s-au înscris 393 locuitori fără lucru pentru a pleca în Franța. După datele oficiale, numărul șomerilor în Pitești, între 1 ianuarie—21 martie 1931, se ridică la 297⁹. Numărul lor a fost mult mai mare, deoarece nu sînt cuprinși șomerii din numeroase ramuri industriale, din aparatul administrativ etc., precum și cei parțiali care lucrau 2—3 ore pe zi sau 2—3 zile pe săptămînă.

Dintre șomerii agricoli, o parte au plecat în alte județe angajîndu-se ca muncitori sezonieri cu un salariu de mizerie — 30 lei pe zi pentru bărbați, 25 lei pentru femei¹⁰, pentru o muncă istovitoare de la răsăritul soarelui pînă la apusul lui, sumă ce reprezenta nici jumătate din diurna pe zi a unui funcționar cu salariu mijlociu-mic din aparatul administrativ. O altă parte a muncitorilor fără lucru a fost ocupată sezonier la diferite construcții edilitare din Pitești¹¹, dar, cu toate acestea, numărul lor rămîne ridicat.

Creșterea numărului șomerilor, reducerea salariilor, neplata pensiilor și a salariilor la timp, înflorirea speculei și a abuzurilor, mărirea impozitelor, scăderea prețurilor la produsele agricole, creșterea datoriilor țăranilor muncitori și a păturilor de mijloc de la orașe către bănci și cămătari, limitarea drepturilor și libertăților cetățenești, au constituit cauzele principale ale valului revoluționar din România anilor 1929—1933.

În fruntea luptei maselor populare împotriva tentativei burghezo-moșierimii de a ieși din criză prin agravarea situației oamenilor muncii s-a situat clasa muncitoare în frunte cu partidul comunist.

La agravarea situației muncitorilor din Pitești a contribuit, pe lîngă cauzele de mai sus, și condițiile neigienice din „magaziile infecte ce se numesc fabrici, sau grajdurile întunecoase ce se numesc ateliere“... „Viața ucenicilor în aceste așa-zise ateliere sau fabrici este mai primitivă și mai barbară decît la sălbaticii cei mai de temut“¹².

Muncitorii comuniști, social-democrați, ai sindicatelor unitare, ai Blocului Muncitoresc-Țărănesc desfășoară o intensă și multilaterală agitație și propagandă în rîndul muncitorilor neorganizați și a celorlalte categorii sociale lovite de criză; ca urmare are loc creșterea influenței comuniștilor. Acest fapt este recunoscut deschis chiar de autorități. „Starea economică a creat în sinul muncitorilor o situație sufletească proprie agitațiilor comuniste — se arăta într-o adresă din martie 1929 a Ministerului de interne către prefectura Argeș — care cîștigă cu multă ușurință masa muncitorilor din cauza mizeriei provocate de lipsa de lucru. La aceasta contribuie și lipsa de solitudine a patronilor față de unele revendicări juste ale muncitorilor...“¹³. Se cerea prefectului să ia măsuri de urmărire a conducătorilor sindicatei unitare, să fie împiedicați a desfășura activitate revoluționară.

Teama cercurilor conducătoare burghezo-moșierești de intensificarea nemulțumirilor maselor populare, de creșterea influenței partidu-

⁸ Arh. stat. Pitești, fond. Prefect. jud. Argeș, dos. nr. 24/1929.

⁹ Idem, dos. nr. 56/1931.

¹⁰ Arh. stat. Pitești, fond. Prefect. jud. Argeș, dos. nr. 56/1931

¹¹ „Presa“, Pitești, an. IV, nr. 82/iulie 1932, pag. 3.

¹² Idem, anul I, nr. 3/iunie 1929, pag. 4.

¹³ Arh. stat. Pitești, fond. Prefect. jud. Argeș, dos. nr. 24/1929.

lui comunist se degajă și din adresa nr. 3733/29 ianuarie 1931 a Ministerului de interne înaintată prefectului de Argeș. „Pentru conducerea și organizarea grevelor — se arată în adresă — comuniștii au deplasat din București și alte centre comuniste un număr de fruntași propagandiști care să acționeze la fața locului speculând în felul lor activitatea desfășurată de organizațiile social-democrate, cum și de toate asociațiile care urmăresc susținerea intereselor muncitorilor, țăranilor, meseriașilor, micilor industriași, chiriașilor și chiar ale proprietarilor, etc. cum sînt : Liga contra cametei, Liga proprietarilor, Liga chiriașilor etc.”¹⁴. Din adresă rezultă, printre altele, că Partidul Comunist Român, deși ilegal, ținea o strînsă legătură cu largi categorii de oameni ai muncii nemijlocit prin activitatea comunistilor în diferite organizații și asociații legale.

Pentru a preîntîmpina izbucnirea unor demonstrații muncitorești și a reprimă orice nemulțumire, legiunea de jandarmi din Pitești este în continuă stare de alertă.

„Încă din ziua de 30 aprilie 1930 — informa comandantul legiunii pe prefect — s-a dat ordin secțiilor și posturilor pe raza cărora sînt întreprinderi industriale cu muncitori pentru ca jandarmii în permanență să fie la post...”¹⁵. S-au folosit măsuri de intimidare pentru ca muncitorii să nu iasă de 1 Mai la demonstrație¹⁶. În anul 1931, ca urmare a creșterii nemulțumirilor celor exploatați, se intensifică măsurile repressive. Astfel, la 31 ianuarie 1931, are loc o întrunire la care au participat reprezentanți ai Legiunii de jandarmi Argeș, poliției din Pitești, garnizoanei locale și prefecturii elaborîndu-se un plan comun de măsuri pentru asigurarea ordinii¹⁷.

În acești ani, muncitorii de la depoul C.F.R. Pitești sînt într-o continuă frămîntare din cauza reducerilor salariilor, neachitarea lor la timp etc. „Avem informația sigură — se relatea în ziarul „Fulgerul” — că la Divizia din Pitești se procedează cu o barbarie extraordinară la reținerile din salariile funcționarilor C.F.R., depășindu-se în mod abuziv și nepermis, chiar peste 1/2 din retribuția netă chiar și în cazurile cînd nu e vorba de vreo poprire sau sechestrul judiciar”¹⁸, iar cînd se primesc lefurile e mai mare jalea¹⁹.

Muncitorii protestează la direcția depoului, la direcția generală, trimit mai multe memorii. Presa locală demască cu vehemență crunta exploatare și abuzurile de la depoul C.F.R. Pitești luînd apărarea muncitorilor. La 4 aprilie 1930, muncitorii ceferiști din Pitești trimit un memoriu lui A. Călinescu — secretar general al departamentelor agriculturii și domeniilor — cerînd să fie și ei trecuți la Casa generală de pensie pentru a fi mai stabili în funcțiile respective și să se bucure la bătrînețe de „un tratament mai omenesc”, să li se mărească salariile deoarece „din 1926 s-au fixat salarii... cu totul derizorii”, și „să ni se dea dreptul... de plată la 240 ore lunar așa cum am fost plătiți în anul 1928, cînd ni s-a redus numărul orelor la 191”²⁰, a celor de plată, nu și a celor de lucru

¹⁴ Idem, dos. nr. 13/1931, fila 10.

¹⁵ Arh. stat. Pitești, fond. Prefect. jud. Argeș, dos. nr. 79/1930.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Ibidem, dos. nr. 13/1931, fila 12.

¹⁸ „Fulgerul”, Pitești, an. I, nr. 1/octombrie 1931, pag. 1.

¹⁹ Ibidem, an. I, nr. 2/noiembrie 1931, pag. 1.

²⁰ Arh. stat. Pitești, fond. Prefect. jud. Argeș, dos. nr. 35/1930.

efectiv. În august 1931, muncitorii mecanici, focari și lăcătuși de la depou auzind de intenția conducerii de a suprima primele, au trecut la acțiune. În seara aceleiași zile, 18 august 1931, se întrunesc la sediul filialei asociației profesionale din str. Dragoș Vodă și aleg 3 delegați: Nuțu Filara și N. Constantinescu — lăcătuși N. Bădărău — președintele filialei, care au plecat imediat la București. În urma acestei acțiuni rapide și bine organizate a muncitorilor ceferiști din Pitești, Direcția generală a C.F.R. a fost nevoită să anuleze măsurile de suprimare a primelor ²¹.

Între-o continuă agitație și frământare se găsesc și muncitorii și muncitoarele de la fabrica „Textila”-Găvana. Cauzele acestor frământări, care au generat în iulie 1933 o grevă, sînt pe larg relatate în raportul din 15 august 1932 al legiunii de jandarmi Argeș înaintat prefectului. Din acest raport desprindem: ziua de lucru de peste 12 ore, chiar copiii — fete și băieți — lucrau mai mult de 8 ore pe zi, fiind folosiți și noaptea; funcționarii și lucrătorii străini „sînt plătiți la zi, ba li se dau și avansuri anticipat, trimițîndu-i în concediu și excursii, iar funcționarii și lucrătorii români nu sînt plătiți pe 2—3 luni în urmă”; nu este regulă „în ceea ce privește lucrul ce execută lucrătoarele, nemăsurîndu-li-se pînzeturile, iar plățile se fac după bunul plac al direcției, creîndu-se nemulțumiri”; lucrătorii români „nu sînt tratați cu blîndețe, adică pe picior de egalitate cu lucrătorii străini, ci sînt tratați cu răutate și desconsiderație”, fiind chiar bătuți de director; se „concediază lucrătorii fără să fie anunțați cu 14 zile înainte și nu li se plătesc drepturile la concediere”; serviciul sanitar, condițiile de muncă, lasă de dorit ²². Ziarele locale din anii 1931—1933 au condamnat cu vehemență crunta exploatare, arbitrarul, abuzurile de la această fabrică, sprijinind lupta dreaptă a muncitorilor împotriva conducerii acestei întreprinderi ²³.

Lucrătorii care se revoltau, care cereau drepturile lor erau concediați ²⁴.

Frământările muncitorilor de la această fabrică în anii 1929—1932 au rămas în stadiul luptei latente, pasive reducîndu-se, în special, la petiții individuale și colective. Lupta lor se ridică pe o treaptă superioară la începutul anului 1933, accentuîndu-se în lunile din vară cînd culminează cu greva ²⁵. Luptele muncitorilor textiliști de la Găvana, generate în mod colectiv de crunta exploatare la care erau supuși, au fost impulsionate de marile bătălii de clasă ale proletariatului român din ianuarie—februarie 1933, făcînd parte componentă din valul revoluționar ce a cuprins întreaga țară, fiind organizate și conduse de comuniști.

Ca urmare a nesatisfacerii revendicărilor juste ale muncitorilor și a înăspririi exploatării, la 10 iulie 1933, orele 6 dimineața, peste 260 lucrători, adică întregul schimb — muncitori, maiștri, funcționari de birou — au refuzat să intre la lucru pe motiv că nu li s-a făcut plata pe

²¹ Ibidem, dos. nr. 115/1931.

²² Idem, dos. nr. 28/1932, fila 26.

²³ Vezi ziarul: Presa, Pitești, an. V, nr. 95, 96, 97, 100, 101, 104, 105, 108/1933, Fulgerul, Pitești, an. I, nr. 2/1931 Cetățeanul, Pitești, an. I, nr. 1/1933.

²⁴ Arh. stat. fond. Prefect. jud. Argeș, dos. nr. 28/1932, fila 27; Presa an. V, nr. 95/aprilie 1933, pag. 4.

²⁵ Ibidem, dos. nr. 117/1933, fila 13, 122/1933, fila 102.

5—6 săptămîni în urmă, unora chiar pe 7—8 săptămîni. După tratative duse de delegații muncitorilor cu conducerea, la orele 8 lucrul este re-luat cu condiția ca pînă joi, 13 iulie 1933, să li se plătească toate res-tanțele²⁶. Legiunea de jandarmi informa că a luat măsuri de „continuă supraveghere”, cerînd totodată ca Ministerul muncii să facă de urgență o anchetă pentru că „zilnic avem reclamații din partea muncitorilor, ale căror cereri sînt juste”²⁷.

Camera de muncă din Pitești, sub presiunea puternicelor și conti-nuelor frămîntări ale muncitorilor textiliști, la ordinul prefecturii și Mi-nisterului muncii, efectuează o anchetă. În raportul alcătuit, în urma inspecției, se arăta că minorii sub 14 ani lucrează între 10—12 ore pe zi, lucrînd și în turele de noapte de la orele 18,00 la 5 fără nici o pauză. Pentru întîrzieri, fetele sînt brutalizate, lovite, amendate de la 20 lei în sus, pe cînd ele cîștigă de multe ori și la 10 lei pe toată noaptea. Muncitorii nu știu cîte ore lucrează și cîte le plătesc, deoarece fișele și calculele se fac în limba germană și muncitorii sînt plătiți „după bunul plac” al direcției. Restanța de plată între 1—3 luni este o metodă „pen-tru a ține forțat la lucru pe cei ce ar dori să plece din acea tortură”. Străinii ocupă toate locurile de conducere și sînt plătiți mult mai bine și la timp. La cei 1000 muncitori, în trecut fiind chiar 1500, nu există nici un post de prim-ajutor. Direcția aduce în mod sistematic, străini „spe-cialiști”, dar foarte mulți îndeplinesc funcții de birou, administratori, portari etc. Sărbătorile legale sînt inexistente. Existînd doar două schim-buri, muncitorii lucrează cîte 10—12 ore. Cantina constituie o altă cale de a specula pe muncitori. Căminul muncitorilor se află într-o circumș-tanță părăsită și părăginită cu camere insalubre, cu murdărie crasă²⁸. Rapo-rtul se termină cu propuneri formulate în 18 puncte, a căror realizare ar fi putut îmbunătăți situația muncitorilor.

Neîndeplinirea angajamentului de la 10 iulie a făcut ca pe 22 iu-lie muncitorii să întrerupă din nou lucrul. Au loc noi tratative, noi promisiuni²⁹, care nu vor fi niciodată îndeplinite în totalitate. În no-iembrie 1933, muncitorii amenință cu grevă³⁰.

Frămîntările, conflictele de muncă și grevele muncitorilor de la Găvana vor continua și în anii următori, avînd aceleași caracteristici — lupta comună a muncitorilor comuniști, social-democrați și neorga-nizați, lupta comună a muncitorilor, maștrilor, funcționarilor, pentru satisfacerea intereselor lor.

În primăvara anului 1931, muncitorii forestieri de la societatea „Sylvo” se ridică la luptă, tot din aceleași motive — neplătirea salarii-lor pe cîteva luni din urmă. Ei reclamă la organele superioare și ame-nință cu greva care este preîntîmpinată în urma angajării direcției de a le plăti în rate salariile restante³¹.

Lupta muncitorimii argeșene nu a avut ca obiectiv satisfacerea nu-mai a unor revendicări economice, ci și apărarea drepturilor și libertăților

²⁶ Ibidem, dos. nr. 122/1933, fila 117.

²⁷ Arh. stat. Pitești, fond. Prefect. jud. Argeș, dos nr. 122/1933, fila 119.

²⁸ Idem, dos. nr. 122/1933, fila 121 și următoarele.

²⁹ Ibidem, fila 136.

³⁰ „Presa”, Pitești, anul V, nr. 108/25.XI.1933, pag. 2.

³¹ Arh. stat. Pitești, fond. Prefect. jud. Argeș, dos. nr. 118/1931.

democratice, libertatea presei, respectarea zilei de lucru de 8 ore, repaus duminical etc.³².

Cei care au luptat cel mai mult pentru respectarea repausului duminical au fost muncitorii brutari. Aceștia, la 18 februarie 1930, se plîng prefectului că, deși în 1928 s-a legiferat repausul în zilele legale, nu se respectă de către patroni. Patronii îi amenință că dacă nu lucrează vor fi concediați — aceeași armă folosită și la Găvana, eficace în acești ani de criză, cînd numărul mare de șomeri constituia o rezervă de forță de muncă, care permitea capitaliștilor să mențină un regim de intensă exploatare. În plîngerea lor sînt descrise condițiile grele de muncă din brutării — se lucrează zi și noapte fără nici o zi liberă pe săptămînă, fără a se putea odihni bine, căci dorm în ateliere³³. Acțiunea petiționară a muncitorilor brutari continuă la 28 februarie 1930, la 8 noiembrie 1930, la 27 aprilie 1932. Văzînd că această armă este ineficace, se decid să declare grevă. Revenim „în fața dumneavoastră pentru ultima dată — se arăta în petiția din 27 aprilie 1932 — iar dacă nu se iau măsuri”³⁴, vom interveni mai departe și vom declara grevă.

Muncitorii argeșeni au dus o intensă luptă pentru respectarea zilei de lucru de 8 ore, un deziderat vechi al mișcării muncitorești, încălcat cu brutalitate de patronat³⁵.

În anii crizei economice o continuă agitație, stare de nemulțumire, frămîntare, are loc în rîndul maselor țărănimii muncitoare argeșene.

Cauzele care au agravat situația țărănimii muncitoare sînt multiple : lipsa de pămînt și de izlaz, marile datorii la bănci și cămătari, scăderea prețurilor la produsele agricole și menținerea ridicată a prețurilor la cele industriale, speculă, camătă, abuzurile de tot felul ale aparatului de stat local, mărirea impozitelor, sechestre, lipsa de cereale ca urmare a secetei din unii ani și a faptului că județul fiind într-o regiune de deal-munte, comunele din această zonă, în continuu simțeau lipsa de porumb și griu. Dar cea mai grea povară ce apăsa pe umerii micilor producători a fost marile datorii ce le aveau contractate la bănci. În 1932, gospodăriile țărănești sub 10 ha, aveau datorii în valoare de peste 52 miliarde lei, revenind în medie 15.000 lei pe cap de familie, sau 6.600 lei pe ha — sumă care în multe cazuri întrecea prețul de vînzare al unui ha de pămînt.

De această situație grea a țărănimii au profitat, în primul rînd, speculanții. Ministerul agriculturii și domeniilor la 21 iunie 1929 arăta că „agricultorii țărani, presați de nevoi, își angajează recolta viitoare la speculanți pe prețuri derizorii”³⁶, cerînd prefectilor să ia măsuri. Gh. Brătianu la întrunirea de la Dedulești, după o vizită în județul Argeș, în vara anului 1930, arăta : „Pretutîndeni, în tot cuprinsul țării, am găsit aceleași nevoi și aceleași sarcini care împovărează viața poporului”³⁷. Fiscalitatea excesivă ce apăsa asupra țărănimii, consecințele distructive ale

³² Meseriașul, Pitești, an. I, nr. 1/1928.

³³ Arh. stat. Pitești, fond. Prefect. jud. Argeș, dos. nr. 38/1930.

³⁴ Ibidem, dos. nr. 37/1932, fila 51.

³⁵ Arh. stat. Pitești, fond. Prefect. jud. Argeș, dos. nr. 122/1933, fila 26, 121—123, „Presa”, an. V, nr. 93/1933.

³⁶ Idem, dos. nr. 7/1929.

³⁷ „Argeșul”, an. I, nr. 3/ august 1930, pag. 1.

crizei economice făceau ca reforma agrară să fie amenințată în principiile și rezultatele ei ³⁸.

Venirea la conducerea țării a guvernului național-tărănesc în noiembrie 1928, a dat mari speranțe țărănimii muncitoare. Ea era convinsă că noul guvern va transpune în practică reformele promise în anii opoziției și mai ales în perioada campaniei electorale și va fi rezolvată și problema agrară.

Prefectul arăta Ministrului de interne că încă „din toamna anului 1928, cînd actualul guvern a luat cîrmuirea țării, mulți săteni din cuprinsul județului Argeș începuseră să se prezinte la prefectură cu fel de fel de nemulțumiri privitoare la modul cum au fost făcute împroprietăririle” ³⁹. În fața acestei nemulțumiri generale, prefectul a dat ordin ca „toți sătenii care sînt nedreptățiți față de felul cum s-a aplicat reforma agrară să facă reclamații scrise” ⁴⁰, însoțite de acte doveditoare pentru ca guvernul să ia măsuri.

Pînă la 31 mai 1929 la prefectura județului Argeș s-au strîns 2.065 petiții, foarte multe fiind colective, astfel că numărul petiționarilor era de 3.500. Aceasta este cifra oficială, dar numărul celor nemulțumiți de îndeplinirea reformei agrare, fără îndoială, a fost mult mai mare, însă și așa este impresionant. Prefectura analizînd petițiile a ajuns la următoarele concluzii : 150 reclamații referitoare la expropriere, iar 1.906 la împroprietărire. Din cele 150 reclamații referitoare la expropriere : 130 „le-am găsit nefondate”, în 25 se cere să li se înființeze izlazuri comunale din proprietățile statului, 4 se referă la hotărîri de expropriere rămase definitive și neexecutate (la Corbeni, Izbășești, Ciomăgești și Costești-Bulimanu). Din cele 1.906 reclamații referitoare la împroprietărire : 530 sînt întemeiate pentru că petiționarii n-au fost înscrîși, deși îndreptățiți la împroprietărire de comitetele de ocol ; 249 reclamații sînt întemeiate pentru că au fost înscrîși cu ocazia revizuirilor la subcategoriile necorespunzătoare drepturilor lor ; 845 sînt neîntemeiate pentru că „respectivii n-au primit pămînt deoarece nu s-a ajuns pînă la ei” ; 180 reclamații neîntemeiate pentru că n-au fost înscrîși pe liste ⁴¹, motivîndu-se, dar se dă vina pe țărani, trecînd cu vederea peste gravele încălcări a legii de către proprietari. În petițiile țăranilor, trimise la județ sînt însă dezvăluite adevăratele cauze, abuzurile de tot felul etc. omise de prefect. Astfel, în petiția a 8 văduve din comuna Budești se arăta : „Este, poate, a zecea oară de cînd tot reclamăm fie la București fie Dvs., cum s-a împărțit pămîntul dat la împroprietărire la noi în sat și nimeni nu ține seama de plîngerile noastre, toate se cocoloșesc și toți promit dreptate și dreptate nu am văzut” ⁴². Mai mulți țărani din comuna Gălăsești reclamau că „prin aplicarea legii de expropriere și împroprietărire... am rămas pe nedrept fără nici un petec de pămînt. Ori cum noi și părinții noștri am muncit pe moșia unui oarecare boier S. Costinescu, pe care nici nu-l cunoaștem bine, căci niciodată nu și-a căutat de-a dreptul de moșie, ci numai prin întrepuși, cum putem dovedi cu prisosință, nădăj-

³⁸ Idem, an. II, nr. 1/octombrie 1931.

³⁹ Arh. stat. Pitești, fond. Prefect. jud. Argeș, dos. nr. 7/1929.

⁴⁰ Idem, dosarul nr. 7/1929.

⁴¹ Arh. stat. Pitești, fond. Prefect. jud. Argeș, dos. nr. 7/1929.

⁴² Ibidem.

duiam că ni se va da și nouă măcar cîte 2—3 pogoane din această moșie, înlăturînd specula la care am fost expuși de peste 40 de ani“⁴³.

În anii 1929—1932, țărănimea încă mai spera în rezolvarea cererilor de către guvernele P.N.Ț. Așa se explică marea număr de petiții adresate fie prefecturii, fie Ministerului agriculturii și domeniilor⁴⁴, cerînd să fie împrăprietăriți cu pămînt arabil și cu izlaz.

Invalizii, văduvele și orfanii de război din Pitești, la venirea guvernului prezidat de Iuliu Maniu, au cerut și ei să fie împrăprietăriți⁴⁵. În octombrie 1921, comunele urbane urmau să vîndă acestor categorii sociale loturi plătite în rate în termen de 20 ani. Pînă în 1928, primarii din Pitești nu au făcut nimic, poate și de teama că „demobilizații să nu ceară exproprierea proprietăților urbane“ și că nu sînt locuri suficiente pentru împrăprietărirea tuturor solicitanților. Dar motivul este altul, „reaua voință“⁴⁶, pentru că în Pitești existau locuri ca să fie împrăprietărite 500 de familii.

Țărănimea muncitoare își manifestă nemulțumirea și față de mărirea impozitelor și înființarea a tot felul de taxe comunale. În această perioadă, în majoritatea comunelor, numărul taxelor comunale, fără a socoti dările plătite fiscoiui, se ridicau pînă la cifra de 30⁴⁷. Țăranii din Costești se plîng că noua comisie interimară le-a majorat taxele la izlaz de la 20 lei pentru o oaie cît era trecut în contract, la 60 lei și de la 100 lei pentru vita mare la 180 lei⁴⁸. Numeroși țărani se plîng autorităților, îndeosebi prefectului, că au fost puși să plătească taxe ca meseriași, deși numai ocazional se ocupau cu cîte o meserie și lucrau numai pentru gospodăria lor. „Așa dar — se arăta în plîngerea țăranilor din comuna Teiu — după dările care sîntem impuși și nu mai avem nici un venit din cauza prețurilor cerealelor (foarte scăzute — n.n.), sîntem mai voioși a ne lăsa de micile noastre meserii“⁴⁹.

Impozitele și taxele de tot felul au constituit o grea povară pentru micii producători și cu greu erau plătite din cauza prețului „de batjocură al cerealelor, care nu acoperă nici dobînzile plugarilor, majorarea birurilor și a dărilor de tot felul...“⁵⁰. În anii crizei, țărănimea a muncit aproape exclusiv numai pentru a plăti datoriile agricole și impozitele. Nu puține sînt cazurile cînd țăranii neputînd să le plătească, sînt batjocuriți, li se sechestrează bunurile din gospodărie etc.⁵¹. Din sumedenia de scrisori ce ne vin zilnic la redacție —, se arăta în ziarul „Presa“ — și prin care sute de cetățeni ne spun cîte un păs, cele mai multe se referă la năpăstuirile fiscoiui“⁵², care le vinde „boarfele că nu au cu ce plăti“ dările. „Ne sosesec mereu plîngeri asupra chipului neomenos în care agenții fiscoiui înțeleg să-și exercite îndatoririle“⁵³, se arăta într-un alt ziar

⁴³ Ibidem.

⁴⁴ Ibidem, dos. 7/1929 ; 10/1930 ; 17, 26, 51, 118/1931 ; 7/1932 ; 135/1933.

⁴⁵ Tribuna comerțului, Pitești, an. III, nr. 39/15.II.1929.

⁴⁶ Tribuna comerțului, „Pitești, an. III, nr. 39/15.II.1929.

⁴⁷ Arh. stat. Pitești, fond. Prefect. jud. Argeș, dos. nr. 68/1930.

⁴⁸ Ibidem, dos. nr. 1/1931.

⁴⁹ Ibidem, dos. nr. 68/1930, 1/1931, 42/1931, 91/1931.

⁵⁰ „Presa“, Pitești, an. III, nr. 62/17 mai 1931.

⁵¹ „Presa“ an. IV, nr. 87/1932 ; vezi și Arh. stat. Pitești, fond. Prefect. jud. Argeș, dos. nr. 88/1933.

⁵² Tribuna comerțului, an. II, nr. 34/1 octombrie 1928.

local. Agentul fiscal din Costești este reclamat că a bătut niște femei care nu au cu ce să achite „niște rămășițe la fisc”⁵³. Mulți țărani din comuna Corbi se plîngeau că percepatorii le iau „obiecte și alte lucruri ca haine” care nu li se mai restituie chiar după achitarea dărilor⁵⁴. Prefectul recunoaște că „în județul Argeș s-au luat măsuri de executare forțată pentru încasarea dărilor⁵⁵ deoarece țăranii refuză în masă, sub motiv că este criză, să plătească dările. Alarmat de frămîntarea generală față de abuzurile fiscolei, prefectul „roagă” pe percepatorii „să fie mai omenoși”⁵⁶.

O largă mișcare a cunoscut lupta împotriva creditorilor, a dobînzilor oneroase, a cametei. La 4 martie 1931, Ministerul de interne, într-o adresă către prefectul de Argeș, arată că „Liga contra cametei”, „Asociația proprietarilor ipotecați”, „Obșteea țării” întreprind acțiuni „de agitare a spiritelor, profund dăunătoare liniștei publice și siguranței statului, prin întruniri organizate la sate, în special cu ocazia tirgurilor și bîlciturilor făcînd o intensă propagandă pentru nerespectarea îndatoririlor contractate față de persoane sau la bănci. În același timp asociațiile respective au editat și răspîndit o întreagă literatură compusă din manifeste și broșuri în care se arată că „dobînda este un furt ce nu trebuie plătit”⁵⁷, cerînd suspendarea judecăților, urmăririlor și vînzărilor, a plății datoriilor pînă la rezolvarea problemei printr-o lege nouă, dînd și sugestii asupra principiilor noii legislații în această materie.

„Asociația proprietarilor ipotecați” din județul Argeș s-a înființat în 1930, avînd sediul în str. Șerban Vodă nr. 238. Comitetul de conducere era format dintr-un președinte, un vicepreședinte, un secretar și 7 membri. Asociația avea 560 membri cotizanți. Comitetul de conducere, din punct de vedere al structurii sociale, era alcătuit din micii proprietari din Pitești și de la sate și pensionari. Ea a organizat mai multe întruniri și manifestații. Adunarea din 3 mai 1931 din sala teatrului a avut la ordinea zilei următoarele puncte :

1. Alcătuirea unui tabel cu toți dăunătorii de război care să fie trimis Ministerului de finanțe.
2. Explicația legii cametei, creditul agricol care cuprinde conversiunea tuturor datoriilor.
3. Cererea revizuirii și anularea tuturor vînzărilor silite pe ultimii 6 ani, formîndu-se un tabel care va fi trimis Ministerului de justiție.
4. Cererea suspendării tuturor urmăririlor silite.
5. Editarea unei gazete lunare care să apere interesele generale ale maselor populare⁵⁸.

Asociația a creat secții în mediul rural. În comuna Ciupa Lagărului, toți țăranii muncitori au aderat la ea. S-a încheiat un proces-verbal prin care se angajau „să adere cu toții la prevederile aceluiași statut (al asociației ipotecaților — n.n.) și să înceteze plata oricăror datorii și procente pînă la sancționarea legii contra cametei”⁵⁹. O secție s-a înființat și în satul

⁵³ Arh. stat. Pitești, fond. Prefect. jud. Argeș dos. nr. 5/1931.

⁵⁴ Ibidem.

⁵⁵ Ibidem, dos. nr. 51/1931.

⁵⁶ Ibidem.

⁵⁷ Ibidem, dosarul 119/1931

⁵⁸ Arh. stat. Pitești, fond. Prefect. jud. Argeș, dos. nr. 2/1931.

⁵⁹ Ibidem, dos. nr. 119/1931.

Mozăceni. Și aici „locuitorii satului s-au angajat să nu mai plătească datoriile și să lupte pentru suspendarea lor”⁶⁰.

Mișcarea generalizându-se, devenind periculoasă pentru creditori, se apelează la poliție care dizolvă asociația, închide sediul, dar mișcarea împotriva creditorilor continuă să se lărgească⁶¹.

Mari nemulțumiri au fost generate și de „Legea conversiunii datoriilor agricole” din 26 octombrie 1932, care era mult mai dezavantajoasă pentru datornici decât cea din 19 aprilie 1932. Ea prevedea ca debitorii să se înțeleagă cu creditorii cât să se reducă din datorii. În caz de neînțelegere, hotărîrea se lua de instanța judecătorească. La începutul anului 1933 se țin adunări generale ale băncilor populare cus copul de a „se aranja prin bună învoială între bancă și debitori” cota de reducere a datoriilor⁶². Marea majoritate a acestor adunări nu și-au atins scopul pentru că nu s-a ajuns la înțelegere între cele două părți. Astfel, adunările generale ale băncilor populare din comuna Bîrsești din 5 februarie 1933, cea din comuna Bercioiu din 19 martie 1933, s-au transformat în revolte, în lupte între debitori și creditori — burghezia satelor, fiind necesară intervenția jandarmeriei⁶³. Ca urmare a eșecului înțelegerii directe, țărani se adresează instanțelor judecătorești. Încă din vara anului 1932, la tribunalul din Pitești cererile de asanare depuse însumau suma de 300 milioane lei⁶⁴.

Numeroase sînt plîngerile micilor producători împotriva abuzurilor primarilor⁶⁵. Nemulțumirea generală a acestora față de abuzurile fără de sfîrșit ale primarilor a făcut ca mulți dintre ei să fie sancționați și chiar destituiți.

Lupta țărănimii argeșene nu s-a limitat numai la formele pasive — reclamații, plîngerii, cereri, memorii, ci a cunoscut și aspecte mai violente. Astfel, țărani din comuna Podul Broșteni au bătut pe primarul respectiv care se ținea numai de afaceri și persecuta pe cei nevoiași⁶⁶. Agentul fiscal din Ceaurești, care se purta brutal cu cei ce nu puteau plăti la zi dările, este crunt bătut de țărani, luîndu-i-se chiar registrul fiscal care a fost rupt⁶⁷. În comuna Recea are loc un conflict deschis între locuitori și jandarmi. Conflictul — despre care nu cunoaștem amănunte — a fost destul de puternic, deoarece Ministerul de interne, prin telegrama nr. 32.335/19 mai 1931, cerea prefectului să-i trimită relatări amănunțite⁶⁸.

Politica guvernului național-țărănesc, venit la conducere în noiembrie 1928 cu o mare majoritate de voturi ca urmare a popularității ce o cîștigase în anii opoziției, a constituit o deziluzie pentru masele populare în general, pentru țărănimea muncitoare în special. În anii cînd P.N.Ț. a fost la conducerea țării, prin măsurile luate, îndeosebi în domeniul

⁶⁰ Ibidem.

⁶¹ Ibidem.

⁶² Arh. stat. fond. Prefect. jud. Argeș. dos. nr. 116/1933.

⁶³ Ibidem, dos. nr. 116/1933.

⁶⁴ „Presa”, Pitești, an. IV, nr. 80/30 iunie 1932.

⁶⁵ Arh. stat. fond. Prefect. jud. Argeș, dos. nr. 1, 13, 30, 51/1931 ; 3, 14, 85/1932 ; 88, 104/1933.

⁶⁶ Ibidem, dos. nr. 88/1933.

⁶⁷ Ibidem, dos. nr. 115/1931.

⁶⁸ Arh. stat. Pitești, fond. Prefect. jud. Argeș, dos. nr. 2/1931.

agrare, a urmărit întărirea pozițiilor burgheziei satelor — principala bază socială a sa —, dezamăgind păturile mijlocașe și sărace ale țărănimii care așteptau înfăptuirea reformei agrare radicale promise în anii opoziției. Astfel, în august 1929, este votată „Legea pentru reglementarea circulației pământului dobândit prin legile de improprietărire“, care prevedea că pământul primit de țărani prin legile agrare 1864 — 1929 putea fi înstrăinat, anulându-se prevederea care interzicea vânzarea loturilor cu care țărani au fost improprietăriți. I. Mihalache, propunătorul legii, argumenta că se urmărea statornicirea principiului proprietății depline asupra pământului și a libertății ca țărani să dispună cum vor de pământul lor care să ajungă în mina celor cu adevărat muncitori, în „scopul selecționării naturale a cultivatorilor serioși“. Aceeași idee o întâlnim, încă din 1927, la un reprezentant al marilor proprietari argeșeni, care cerea să fie „revizuite toate legiurile agrare eliminându-se orice restricțiuni care s-ar opune selecționării naturale și evolutivă a agricultorilor. Să se dea proprietății rurale siguranța definitivă și să se considere închisă orice cale nouă de expropriere“⁶⁹.

Pentru a potoli cît de cît spiritele de nemulțumire a maselor țărănești și a le menține iluzia că P.N.Ț. le reprezintă interesele, guvernele respective au luat măsuri să se termine împărțirea titlurilor de improprietărire definitivă deoarece în 1930, deși marea majoritate a țăranilor improprietăriți achitaseră costul pământului, totuși foarte puțini primiseră acte că sînt pe deplin stăpîni pe loturile respective⁷⁰. De asemenea, pentru a satisface pe cei care nu primiseră pământ, sau primiseră o cantitate insuficientă, au fost puse în vânzare „bunuri mici“ din proprietatea statului, dar, acestea fiind vîndute prin licitație, au ajuns în stăpînirea burgheziei satelor⁷¹ care și-a întărit și mai mult pozițiile economice.

Din cauza scăderii nivelului de trai și sub impulsul luptei revoluționare a proletariatului, numeroase categorii sociale — funcționari, învățători, profesori, studenți, pensionari, văduve, mici meseriași etc. — și-au manifestat împotrivirea față de politica reacționară dusă de cercurile burghezo-moșierești.

„Din cauza că salariile nu s-au achitat de 4—5 luni — se arăta în ziarul „Fulgerul“ din Pitești — învățătorii forțați de mizerie, au ajuns pradă cămătarilor⁷². În județ sînt organizate mai multe întruniri ale cadrelor didactice cerînd plata salariilor la zi, ieftinirea traiului etc.

În adunarea generală a personalului sanitar din județul Argeș, din 5 noiembrie 1933, se cerea legiferarea statutului personalului sanitar și trecerea lui în bugetul statului pentru a nu mai depinde de comune; să se îmbunătățească viața lor etc.⁷³.

O intensă agitație se manifestă în rîndul funcționarilor publici, care, fiind plătiți de comune, nu-și primeau salariile. Prefectul recunoaște că încasările veniturilor județului se fac cu mari întârzieri și în sume cu totul neînsemnate, ca urmare, funcționarii județului nu-și pot primi salariile⁷⁴. O altă cauză care a generat o profundă neliniște a funcționarilor,

⁶⁹ Buletinul Camerei de agricultură, Pitești, anul I, nr. 2.II.1927, pag. 6.

⁷⁰ Arh. stat. Pitești, fond. Prefect. jud. Argeș, dos. nr. 10/1930, 17, 118/1931.

⁷¹ Ibidem, dos. nr. 10/1930, 26/1931, 118/1931.

⁷² „Fulgerul“, Pitești, an. I, nr. 1/octombrie 1931, pag. 1.

⁷³ „Presa“, Pitești, an. V, nr. 107/12.XI.1933, pag. 3.

⁷⁴ Arh. stat. Pitești, fond. Prefect. jud. Argeș, dos. nr. 119/1931.

a fost legea „cadrului disponibil”. Ziarul „Presa” din 16 aprilie 1933 relatează: „Funcționarii publici de toate categoriile și gradele sînt într-o completă îngrijorare din cauza legii pentru măsuri financiare urgente și a legii cadrului disponibil, întrucît mulți dintre ei avînd vechime mai mică de un an, nu știu ce soartă îi așteaptă”⁷⁵. Funcționarii particulari, în special cei de la magazinele comerciale, se adresează în mai multe rînduri prefectului, Ministerului muncii ca să intervină pentru respectarea zilei de lucru de 8 ore și a repausului duminical⁷⁶.

O situație grea au avut-o pensionarii, mulți dintre ei neavînd altă sursă de existență decît pensia. Ori, cum pensiile se plăteau cu 5—6 luni întârziere, ei erau nevoiți să apeleze la cămătări, pentru a nu muri de foame. „Zilnic pensionarii argeșeni fac pelerinaj la ușa administrației financiare — relatea ziarul local „Fulgerul” — cerșind modesta lor remunerație pentru ca mereu să fie izgoniți de către administrație, ca și cum numiții ar implora vreo ofrandă, fără să li se respecte cel puțin bătrînețea acestor venerabili care și-au jertfit tot ce au avut mai scump pentru această țară, pentru ca azi să fie muritori de foame”⁷⁷. Într-o telegramă a administratorului financiar Argeș din 15 ianuarie 1931 către Casa generală a pensiilor se cerea: „Rugăm trimiteți ordonanța subvenției pensii ianuarie. Pensionarii asaltează administrația”⁷⁸.

Numeroase sînt plîngerile văduvelor și invalizilor de război, în care se descrie stare de mizerie în care trăiesc și se cere plata pensiilor⁷⁹. Relevatoare, în acest sens, este cererea lui Moharu Nicolae din 18 aprilie 1932, invalid din comuna Titești. „Nu am primit pensia de șase luni — se plîngea prefectului invalidul N. Moharu — fiind om sărac nu am cu ce trăi, din care cauză am fost nevoit să vin trei zile pe jos la Pitești, pentru primirea pensiei. La administrație mi s-a spus că nu sînt bani. Cum nu am cu ce mă înapoia acasă, fiind nemîncat de 2 zile, vă rog să-mi acordați un mic ajutor, cît veți crede”⁸⁰. În aceeași perioadă, consiliul comunal Pitești, în ședința sa din 5 octombrie 1931, a hotărît să acorde unor funcționari ai primăriei „leafă îndoită pe o lună în sumă de 200.000 lei”⁸¹, iar prefectul acordă în ianuarie 1933 unui favorit al său un ajutor de 25.000 lei. Pe bună dreptate ziarul „Presa” se întreba că „ne surprinde de ce atîta gentilețe... pe aceste timpuri cînd salariile funcționarilor se reduc din nou și cîți atîția oameni capabili de muncă mor de foame...”⁸².

La 28 august 1932, în sala teatrului din Pitești are loc o mare întrunire a invalizilor, văduvelor și altor categorii sociale. A luat cuvîntul un mare număr de bărbați și femei, cerînd să li se plătească pensiile și să fie împroprietăriți cu terenuri în oraș. Întrunirea s-a încheiat printr-o manifestare de stradă prin centrul orașului⁸³.

⁷⁵ „Presa”, Pitești, an. V, nr. 95/16 aprilie 1933, pag. 3.

⁷⁶ Arh. stat. Pitești, fond. Prefect. jud. Argeș, dos. nr. 26/1929, 37/1932, fila 84

⁷⁷ „Fulgerul”, an. I, nr. 1/octombrie 1931, pag. 1.

⁷⁸ Arh. stat. Pitești, fond. Prefect. jud. Argeș, dos. nr. 13/1931, fila 20.

⁷⁹ Ibidem, dos. 31/1932, filele: 5, 12, 16, 17, 23, 28, 43, 51, 56, 61 etc.

⁸⁰ Arh. statului Pitești, fond. Prefect. jud. Argeș, dos. 31/1932, fila 43.

⁸¹ „Fulgerul”, an. I, nr. 2/noiembrie 1931, pag. 2.

⁸² „Presa”, an. V, nr. 90—91/ianuarie 1933, pag. 3.

⁸³ Ibidem, anul IV, nr. 84/1 septembrie 1932, (ediție specială).

Criza a lovit și în interesele micilor meseriași, a micii burghezii. Prin memorii adresate organelor locale și centrale de stat, prin întruniri și manifestații, mica burghezie argeșeană cerea o politică fiscală mai puțin apăsătoare, să fie sprijinită de stat. La întrunirea din 4 martie 1930 din sala teatrului, organizată de „Cercul comercial și industrial” din Pitești au fost discutate pe larg greutățile în care se zbat aceste categorii sociale, s-a cerut reducerea impozitelor, stabilirea unei patente fixe, repartizarea echitabilă a impozitelor asupra tuturor categoriilor sociale, înălțurarea abuzurilor fiscolei, reducerea aparatului și cheltuielilor administrative la strictul necesar⁸⁴. Peste un an, la 24 aprilie 1932, are loc în aceeași sală, o nouă întrunire. Se critică politica cercurilor burghezo-moșierești de a ieși din criză pe spinarea maselor populare. Se adoptă o moțiune în 7 puncte, cerându-se reducerea impozitelor, suspendarea vânzărilor silite, modificarea legii electorale în vederea sporirii numărului senatorilor camerelor de comerț și industrie etc.⁸⁵. În ianuarie 1933, are loc a treia adunare care redactează un memoriu către Alexandru Vaida Voevod, șeful guvernului, în care se critică politica economică a acestuia⁸⁶.

Meseriașii mici și mijlocii au participat la adunările de mai sus, dar ei s-au manifestat și independent. Ei erau organizați în Uniunea generală a meseriașilor din România, filiala Pitești. Au editat și un ziar „Meseriașul”, care apare la 9 septembrie 1928. În articolul de fond se arată că în acești ani de criză economică, de limitare a libertăților democratice se impune cu necesitate organizarea meseriașilor⁸⁷. La 24 noiembrie 1929 are loc o întrunire a meseriașilor în sala „Oancea” din str. Craiovei, organizată de societatea „Cultura” la care au participat peste 200 de meseriași⁸⁸. La 6 septembrie 1931 se ține a doua întrunire, participând un număr mult mai mare, în sala teatrului. La ambele întruniri, în general, s-au discutat aceleași probleme: reducerea impozitelor, suspendarea vânzărilor silite, reducerea anilor de pensionare de la 65 la 55 etc. La ultima întrunire se propune înființarea în Pitești a „Blocului uniunii meseriașilor”, cu un program minimal format din 6 puncte⁸⁹. În vederea constituirii „Blocului”, ce urma să aibă loc peste o săptămână, se desfășoară o susținută propagandă în Pitești, și în județ, ca viitoarea întrunire „să fie cât mai impozantă”⁹⁰.

Din cele arătate, rezultă că pe meleagurile argeșene criza economică s-a manifestat din plin, contribuind la înrăutățirea situației masei populare, care deja era destul de precară și înainte, generind o stare de nemulțumire generală. Frământările sociale au îmbrăcat o multitudine și o mare varietate de forme de manifestare. În fruntea luptei oamenilor

⁸⁴ Arh. stat. Pitești, fond. Prefect. jud. Argeș, dos. nr. 38/1930, „Tribuna comerțului”, an. IV, nr. 57/10.III.1930.

⁸⁵ „Presa” an. IV, nr. 78/30 aprilie 1932, pag. 2.

⁸⁶ Ibidem, an. V, nr. 80—91 ianuarie 1933, pag. 3.

⁸⁷ „Meseriașul”, Pitești, an. I, nr. 1/9 septembrie 1928.

⁸⁸ „Tribuna comerțului”, an. III, nr. 52/15 decembrie 1929, pag. 3.

⁸⁹ Arh. stat. Pitești, fond. Prefect. jud. Argeș, dos. nr. 56/1931.

⁹⁰ Ibidem.

muncii s-au aflat muncitorii de la întreprinderile industriale existente în județ și în special cefeștiștii de la depou și textiliștii de la Găvana.

Lupta muncitorilor, țăranilor și celorlalte categorii sociale din județul Argeș se înscrie ca o parte componentă a avântului revoluționar din România anilor 1929—1933, generat de politica reacționară a cercurilor conducătoare burghezo-moșierești și capitaliștilor străini care au căutat să se salveze din criză prin crunta exploatare a celor ce muncesc.

MOUVEMENTS SOCIAUX DANS LE DÉVELOPPEMENT D'ARGEȘ PENDANT LES ANNÉES DE LA CRISE ÉCONOMIQUE (1928—1933)

R É S U M É

La crise économique de 1929—1933, la politique réactionnaire des milieux bourgeois-agrariens de sortir de la crise par l'intensification de l'exploitation des masses populaires, ont engendré une violente lutte de classe dans la contrée d'Arges, lutte qui a revêtu une grande variété de formes.

La lutte des masses populaires d'Arges — ouvriers, paysans, employés, enseignants, veuves, invalides, retraites, petits producteurs urbains etc. ont eu pour but des revendications généralement démocratiques et notamment économiques.

A la tête de cette lutte il y avait des ouvriers dirigés par les communistes, surtout les cheminots du dépôt de locomotives et les textilstes de la Găvana.

La lutte des ouvriers, des paysans et des autres catégories sociales du département d'Arges a effectivement contribué à l'accroissement de l'élan révolutionnaire qui caractérisait la Roumanie de l'époque 1929—1933, lutte qui allait porter un rude coup au régime bourgeois-agrarien.